

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

САВЧЕНКО СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА

УДК 343:14(477)

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ
З ОТРИМАННЯМ СПАДЩИНИ ТА ПОДАРУНКІВ**

12.00.07 - адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

АВТОРЕФЕРАТ

дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Науково-дослідному інституті публічного права.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, професор,
ГЕТМАНЕЦЬ Ольга Петрівна,
Харківський національний університет
внутрішніх справ, завідувач кафедри
правового забезпечення господарської
діяльності факультету № 6

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор,
РОССИХІНА Галина Володимирівна,
Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна професор кафедри
державно-правових дисциплін

кандидат юридичних наук, доцент
ШВИДКА Тетяна Ігорівна,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, асистент
кафедри господарського права.

Захист відбудеться 22 квітня 2021 р. о 12.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 21 березня 2021 р.

**Учений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л. В. Могілевський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасна Україна – це молода європейська держава, яка активно розвивається. Разом із тим, будь-який розвиток вимагає належного матеріального підґрунтя, досягти якого фактично неможливо без вдосконалення правових механізмів податків та зборів. Справляння платежів в момент отримання спадщини та дарувань протягом століть було «камнем спотикання» у фінансових відносинах держави та платників, оскільки зачіпало інтереси відразу декількох поколінь, і незважаючи на прийняття Податкового кодексу України існує необхідність удосконалення податкового законодавства. На сучасному етапі в Україні платежами, пов'язаними з отриманням спадщини та дарунків (надалі – платежі зі спадщини та дарунків), є податок на доходи фізичних осіб, отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, державне мито та ряд парафіскалітетних платежів, що сплачуються за послуги різних осіб та органів. Формування в Україні оптимальної системи оподаткування, яка б поєднувала інтереси платників податків і держави вказує на особливу актуальність дослідження правового регулювання платежів зі спадщини та дарунків, бо без нього неможливо визначити законність вимоги держави з їх сплати.

Проблема оподаткування осіб при отриманні ними спадщини та дарунків не є новою, адже їй неодноразово приділяли увагу: В. І. Акуленко, Л. Б. Баранник, Я. Ю. Бахметова, О. І. Безпалова, С. В. Березовська, Г. В. Бех, С. О. Бутнік-Сіверський, В. О. Вишнівецька, Н. В. Воротіна, О. П. Гетманець, І. Л. Григор'єва, С. М. Гусаров, О. В. Джафарова, О. О. Дмитрик, Н. В. Дутова, Л. А. Задорожня, Д. А. Кобильник, А. Т. Комзюк, М. П. Кучерявенко, К. Б. Левченко, Є. С. Лесік, І. В. Лисенко, Л. В. Могілевський, О. І. Миколенко, О. М. Музичук, О. О. Непочатенко, М. Ю. Орлов, П. С. Пацурківський, А. В. Реут, О. Ю. Салманова, О. Ю. Синявська, В. В. Сокурєнко, Я. А. Соломка, В. В. Сомова, Т. В. Тучак, О. О. Чумакова, Р. В. Шаповал, Ю. О. Швець, Я. Р. Ярема та багато інших. Втім, як спільний недолік наукових робіт вказаних вище науковців є те, що вчені недостатньо уваги приділяли питанню правового регулювання платежів зі спадщини та дарунків. А ті праці, в яких це питання розглядалось, вже є застарілими та не відповідають реаліям сьогодення.

Серед наукового доробку особливої уваги привертає дослідження М. А. Бакал, яка в 2019 році провела дослідження правового регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини і дарунків, проте поза увагою дослідниці залишилися питання правової природи податку на доходи фізичних осіб, отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав та інших платежів зі спадщини та дарунків, правові основи та порядок справляння таких платежів, нею розглянуто лише окремі аспекти генезису правового регулювання справляння платежів зі

спадщини та дарунків тощо, що актуалізує питання подальших досліджень у цій сфері.

Крім цього, наявність випадків ухилення від сплати платежів зі спадщини та дарунків, удосконалення схем приховування об'єкта оподаткування, вказує на наявність проблем та прогалин у нормативному врегулюванні вказаних платежів, невизначеність теоретико-правової бази, а відповідно і на необхідність подальшого комплексного дослідження цього напрямку, теоретичного осмислення питань, що виникають при їх справлянні та потребу у формулюванні висновків і пропозицій, які сприятимуть удосконаленню правового механізму цих платежів, що обумовлює актуальність і важливість дисертаційної роботи, спрямованої на всебічне вивчення правового регулювання платежів зі спадщини та дарунків. Зазначене і визначило вибір теми дисертаційного дослідження, її важливе практичне та теоретичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, державними концепціями, стратегіями. Напрямок дослідження належить до пріоритетних у галузі науки податкового та адміністративного права, обраний із урахуванням положень: «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015; Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету міністрів України від 8 лютого 2017 р., та основним положенням Плану заходів з реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету міністрів України від 24 травня 2017 року № 415-р; «Концепції забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти в Харківському національному університеті внутрішніх справ», затвердженої Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 26.11.2019, протокол № 12.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу наукової літератури і діючих нормативно-правових актів, розкрити сутність та зміст правового регулювання платежів зі спадщини та дарунків, та сформулювати висновки і пропозиції щодо вдосконалення відповідного законодавства. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- встановити історико-правові закономірності становлення та розвитку платежів зі спадщини та дарунків на дореволюційному етапі;
- розкрити генезис платежів зі спадщини і дарунків у радянський період;
- оцінити стан нормативно-правового регулювання платежів зі спадщини та дарунків в Україні на сучасному етапі;
- охарактеризувати отримання спадщини та дарунку як умову формування доходу, що оподатковується;
- визначити правову сутність платежів зі спадщини та дарунків;;
- з'ясувати порядок сплати платежів зі спадщини та дарунків

- проаналізувати правовий механізм податку на доходи фізичних осіб, отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав;

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, яким врегульовується справляння платежів зі спадщини і дарунків.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час оподаткування.

Предметом дослідження є правове регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків.

Методи дослідження обрано з огляду на мету та предмет дослідження. Діалектичний метод пізнання процесів, що мають місце під час оподаткування отримання спадщини і дарунків, дозволив розглянути його у розвитку та взаємозв'язку, виявити закономірності (розділи 2-3). Історико-правовий метод відіграв важливу роль під час аналізу генезису правового регулювання платежів зі спадщини та дарувань, виявлення зв'язку минулих і сучасних процесів податкової реформи в Україні (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3). Метод документального аналізу та аналітичний метод дозволив з'ясувати зміст отримання спадщини та дарунку як підставу формування доходу, з якого справляються платежі (підрозділ 2.1) та встановити правову природу платежів зі спадщини та дарунків (підрозділ 2.2). Метод системно-структурного аналізу сприяв розкриттю порядку сплати платежів зі спадщини та дарувань (підрозділ 3.1). Порівняльно-правовий метод використовувався під час аналізу вітчизняних нормативно-правових актів, зіставленні їх із зарубіжним законодавством – це дало можливість сформулювати пропозиції для вдосконалення правового регулювання платежів зі спадщини та дарувань (підрозділи 3.1, 3.2). Структурно-функціональний та формально-логічний методи дозволили розкрити особливості правового механізму податку на доходи фізичних осіб, отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав (підрозділ 3.2).

Наукова новизна отриманих результатів полягає насамперед у тому, що дисертація є однією із перших спроб комплексно, за допомогою використання сучасних методів наукового пізнання, та основі аналізу наукових поглядів вчених і норм чинного законодавства з'ясувати сутність та особливості правового регулювання платежів зі спадщини та дарувань, що лягло в основу розроблення висновків і пропозицій щодо вдосконалення норм чинного законодавства у відповідній сфері. Основні наукові положення, які виносяться на захист, такі:

вперше:

- у зв'язку з трансформацією цінностей, відносно яких у учасників цивільного обігу виникає інтерес, що обумовлено комплексом факторів в умовах переходу до цифрової економіки і появою нового виду об'єктів цивільних прав – віртуальних активів, які можуть переходити у спадщину чи дарунок, обґрунтована доцільність віднесення до об'єктів податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок

коштів, майна, майнових чи немайнових прав віднести віртуальні активи, які розділити на токенизовані активи та криптоактиви;

- аргументовано доцільність до об'єктів, які оподатковуються за пільговою нульовою ставкою податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, віднести майно, розташоване на непідконтрольній Україні території, до закінчення Операції об'єднаних сил.

- запропоновано шляхи удосконалення правового регулювання платежів зі спадщини та дарувань, до яких віднесено розроблення дієвого механізму контролю за даруванням майна, право власності на яке не підлягає ні державній реєстрації, ні нотаріальному посвідченню, та встановлення оподаткування юридичних осіб у випадку отримання ними спадщини чи дарунків;

удосконалено:

- науковий підхід щодо того, що набуття права власності на спадщину чи дарунок є окремою та самостійною умовою формування доходу людини, а перехід права власності внаслідок його спадкування чи дарування створює сприятливу нагоду для справляння платежів обов'язкового характеру, чим і користується держава, встановлюючи такі платежі;

- виокремлення історичних закономірностей правового регулювання справляння платежів зі спадщини і дарунків, які необхідно враховувати при подальшому формуванні та удосконаленні такого регулювання на сучасному (порядок отримання спадщини безпосередньо впливає на сплату платежів зі спадщини та дарунків, для запобігання ухиленню від сплати платежів, що справляються зі спадщини, шляхом здійснення дарунків, а платежів, що справляються з дарунків – шляхом укладення фіктивних договорів купівлі-продажу, ставки цих податків доцільно встановлювати в однаковому розмірі, необхідно створити об'єктивні критерії оцінювання майна, що є предметом спадкування чи дарування тощо);

- узагальнення переліку умов для формування об'єкта оподаткування при отриманні спадщини, до яких, зокрема, віднесено: смерть фізичної особи, яка за життя мала майно на праві приватної власності, що підтверджується правовстановлюючими документами; прийняття спадщини спадкоємцем; підготовка документів, що підтверджують склад спадкового майна та його оцінку; отримання спадкоємцями права власності на успадковане майно, що включає отримання свідоцтва про спадщину і державну реєстрацію майна; право власності на яке підлягає такій реєстрації;

- визначення напрямів удосконалення правового механізму податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав (надання визначення об'єкту, бази оподаткування, податкового періоду такого податку; виключення з переліку об'єктів застарілих понять; врахування при визначенні бази оподаткування витрат, понесених спадкоємцем

(обдарованим) на отримання цього майна, майнових обов'язків, що покладаються у зв'язку з переходом права власності на таке майно та витрат на поховання спадкодавця та догляд за ним під час передсмертної хвороби, встановлення ставок без урахування ступеню споріднення між спадкоємцем (обдарованим) і спадкодавцем (дарувальником), а пропорційно вартості оподаткованої бази з встановленням неоподаткованого мінімуму, скасування дискримінаційного підходу до оподаткування платників-нерезидентів та резидентів, що отримують спадщину (дарунки) в інших країнах чи від нерезидентів, як таких, що створюють податкову дискримінацію; встановити додаткові пільги у вигляді розстрочки та відстрочки);

дістало подальший розвиток:

- історична періодизація правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків на дореволюційному періоді (виділено 4 етапи: з 1649 до 1882 р.; з 1882 до 1893 р.; з 1893 до 1905 р.; з 1905 до 1917 р.), радянському (виділено з 5 етапів: 1917 до 1923 р.; з 1923 до 1926 р.; з 1926 до 1929 р.; з 1929 до 1942 р.; з 1942 до 1979 р.; е) з 1979 до 1991 р.; 3) сучасний період (виділено 5 етапів: з 1991 до 1993 р.; з 1993 до 2003 р.; з 2003 до 2010 р.; з 2010 до 2017 р.; з 2017 р. дотепер), на яких змінювався правовий механізм справляння платежів зі спадщини та дарувань залежно від економічної та політичної ситуації в країні, розвитку наукової думки і прагнення уряду збільшити надходження до бюджету;

- аргументація наукової думки про те, що правова природа платежу, який справляється при переході права власності на майно внаслідок його спадкування чи дарування, свідчить про його належність до податків на доходи, а отже цілком обґрунтовано українським законодавцем віднесений до податку на доходи фізичних осіб;

- обґрунтування правової природи платежів за надання послуг з боку відповідних органів чи осіб при отриманні спадщини та дарунків (державного мита, плати за послуги нотаріусів, установ, що видають правовстановлюючі документи чи здійснюють реєстрацію права власності, оцінку майна тощо) як парафіскалітетів та пропозиції врахування їх сум при визначенні бази оподаткування податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових та немайнових прав;

- формулювання доцільності сплати податку на дохід, отриманий у результаті прийняття у спадщину коштів, майна, майнових чи немайнових прав, з моменту отримання права власності на успадковане майно (отримання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину, а у випадку спадкування нерухомого майна – ще й відповідної державної реєстрації цього майна);

- обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення чинного законодавства України, яке стосується справляння платежів зі спадщини та дарунків в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що висновки і рекомендації, що містяться у роботі, можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – для проведення подальших досліджень правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків;
- у сфері правотворчості – при внесенні змін та доповнень до Податкового кодексу України, інших нормативних актів, які стосуються платежів зі спадщини та дарунків;
- у навчальному процесі – під час викладання фінансового права, податкового права, підготовки підручників, посібників, курсів лекцій, навчально-методичних комплексів з указаних дисциплін;

Апробація результатів дисертації. Дисертацію виконано на фінансового права Національного університету державної податкової служби України, обговорено на її засіданні. Основні положення дослідження оприлюднені автором на таких науково-практичних конференціях: «Україна в євроінтеграційних процесах» (м. Київ, 19-20 березня 2011р.); «Європейський шлях розвитку України: плани і реалії» (м. Київ, 21-22 травня 2011 р.); «Україна в євроінтеграційних процесах» (м. Київ, 18-19 лютого 2012 р.); «Актуальні проблеми юридичної науки очима молодих вчених» (м. Донецьк, 24 лютого 2012 р.); «Законодавство України: проблеми та перспективи» (м. Київ, 29 березня 2012 р.); «Європейський шлях розвитку України: плани і реалії» (м. Київ, 7 – 8 квітня 2012 р.); «Вплив юридичної науки на розвиток міжнародного та національного законодавства (м. Харків, 12-13 квітня 2012 р.); «Сучасні правові системи світу в умовах глобалізації: реалії та перспективи (м. Київ, 26-27 квітня 2012 р.); «Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права» (м. Львів, 19–20 червня 2020 р).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження відображені в одинадцяти одноосібних наукових працях: 7 статей, опублікованих у фахових виданнях з юридичних наук, та 4 тезах доповідей, надрукованих за матеріалами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що включають сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 194 сторінки. Список використаних джерел включає 305 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, зазначається зв'язок роботи з науковими програмами, планами, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет, методологічні та теоретичні засади, висвітлюється наукова новизна, формулюються теоретичне і практичне значення одержаних результатів, наводяться дані щодо апробації та публікації результатів дисертації.

Розділ 1 «Історичний генезис правового регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків» складається з трьох підрозділів.

У підрозділі 1.1. *«Розвиток платежів зі спадщини та дарунків на дореволюційному етапі»* зазначається, що платежі, пов'язані з отриманням спадщини та дарунків, мають глибокі історичні коріння. Доведено, що ретроспективний аналіз правового регулювання справляння зазначених платежів надає можливість використати історичний досвід, досягнення, та не допустити помилок у майбутньому.

Зазначається, що формування платежів зі спадщини та дарунків прямо пов'язано з генезисом податкової системи. Досліджено передумови та умов виникнення і розвитку платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків. Наголошено, що спершу податок на спадщину розповсюджувався лише на рухоме майно. Розглянуто умови сплати даного платежу та вимоги щодо його розрахунку. Узагальнено політико-правові та соціально-економічні передумови становлення і розвитку платежів, пов'язаних із отриманням спадщини та дарунків у Російській Імперії, у складі якої на той час перебували українські землі. Виявлено, що платежі зі спадщини та дарунків, у Росії утворилися як окремі платежі, що були пов'язані з цивільним обігом земельних ділянок (зміною їх власника, яка відбувалася при спадкуванні, даруванні, купівлі-продажу тощо) і справлялися з усіх без винятку спадкоємців, обдарованих та набувачів земельних ділянок за однаковими ставками. Розглянуто нормативно-правові засади регулювання справляння зазначених платежів. Звернено увагу на науково-теоретичне обґрунтування їх значення. Розкрито досягнення та проблеми у правовому механізмі регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків на дореволюційному етапі в Російській імперії.

У підрозділі 1.2. *«Генезис правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків у радянський період»* зазначається, що із встановленням на території України радянського режиму, тодішньою владою було зроблено спробу запровадити підхід, за якого все майно, що залишалося після померлих, переходило до держави. Однак він стикнулася з протидією з боку громадян, які вдавалися до укладення інших правових угод (насамперед, договорів дарування) для збереження майна, що залишалося після смерті родичів. Акцентовано увагу, що застосування соціалістичної теорії оподаткування спадщини без врахування історичного досвіду розвитку правового механізму справляння платежів зі спадщини та дарунків призвело до негативних наслідків.

Проаналізовано правові засади здійснення платежів зі спадщини та дарунків, у період нової економічної політики в СРСР. Виокремлено основні зміни у механізмі здійснення даних платежів, які відбулися у зазначений історичний період. Охарактеризовано нормативно-правові акти, що були прийняті протягом 20-40-х років і стосувалися сплати досліджуваних

платежів. Досліджено законодавчі засади означених платежів у повоєнні роки. Розкрито розвиток механізму регулюванні платежів у 60-80-ті роки. Визначені загальні та специфічні аспекти формуванні і розвитку механізму регулювання платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків на даному історичному етапі.

У підрозділі 1.3. *«Нормативно-правове регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків в Україні на сучасному етапі»* розкривається процес становлення і розвитку нормативно-правового підґрунтя сплати платежів зі спадщини та дарунків від проголошення Незалежності України і до сьогодення. Розглянуто суспільно-політичні умови, в яких відбувалося формування законодавчих засад регулювання зазначених платежів. Звернено увагу на розвиток наукових підходів до обґрунтування сутності і шляхів розвитку даних платежів.

Досліджено розвиток законодавчого регулювання справляння платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків, в Україні у розрізі тих реформ і перетворень, що відбулися та продовжують відбуватися сьогодні в основних галузях матеріального та процесуального права. Виокремлено декілька підетапів розвитку платежів зі спадщини та дарунків в Україні, обумовлених прийняттям законів «Про державне мито» (1993 р.), «Про нотаріат» (1993 р.), «Про податок з доходів фізичних осіб» (2003 р.), Податковий кодекс України (2010 р.) та ін. Висвітлено зміни та перетворення, що відбувалися із регулюванням даних платежів на вказаних підетапах.

Розділ 2 «Правові основи справляння платежів зі спадщини та дарунків» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 2.1 *«Перехід права власності на майно та його спадкування та даруванні як підстава для справляння платежів»* узагальнено умови формування об'єкта оподаткування і при спадкуванні і при даруванні. Підкреслено, що перехід права власності при спадкуванні чи даруванні майна, крім податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, обтяжується додатковими платежами, платежами за надання послуг з боку відповідних органів чи осіб. Вказано, що сплата парафіскалітетних платежів (які іноді становлять досить значну суму) здійснюється за рахунок коштів спадкоємців (і більшою частиною обдарованих) ще до того, як вони отримають майно, і ніде та ніким не враховується. Підкреслено, що суми платежів, витрачених на оформлення права власності на майно, отримане внаслідок спадкування та дарування, повинні враховуватися при визначенні бази оподаткування податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, зменшуючи її.

У підрозділі 2.2 *«Правова природа платежів зі спадщини та дарунків»* аналізується правова природа платежу, який справляється при переході права власності на майно внаслідок його спадкування чи дарування, в результаті

чого констатовано, що він віднесений податків на доходи, а отже цілком обґрунтовано українським законодавцем віднесено до податку на доходів фізичних осіб.

Порівняння платежу, що сплачується при переході права власності на майно внаслідок його спадкування чи дарування зі зборами дозволило констатувати, що разовий характер визначеного платежу не відносить його до зборів (якщо уявити, що особа щороку отримуватиме майно у спадщину чи дарування, то цей податок сплачуватиметься регулярно). Крім того, при його сплаті відсутні спеціальні інтереси платників податку – майно переходить за волею спадкодавця (дарувальника), держава на його волю ніяк не впливає. Якщо б вказаний платіж був збором, то він мав би сплачуватися натомість надання державним органом послуги – права власності на майно, отримане платником у вигляді подарунка чи спадщини, а це не так. Отже, відплатність податку на доходи, отримані в результаті прийняття спадщини чи дарунку (що притаманна зборам) відсутня. Враховуючи те, що сплаті зазначеного платежу не притаманна спеціальна мета та спеціальні інтереси, то спадкоємець (обдарований) сплачує цей податок не за перехід до нього майна, а у зв'язку з переходом, що не дає підстав сумніватися у його правовій природі як податку.

Розділ 3 «Актуальні питання та тенденції розвитку правового регулювання справляння платежів зі спадщини а дарунків в Україні» містить два підрозділи.

У підрозділі 3.1 «Порядок сплати платежів зі спадщини та дарунків» зазначається, що сплата платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків не є явищем хаотичним, адже в основу його функціонування покладено відповідний порядок. Досліджується порядок сплати податку на дохід, отриманий спадкоємцем (обдарованим) у результаті прийняття ним у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав. З'ясовано, що в Україні склався такий порядок отримання спадщини, при якому видача свідоцтва про право на спадщину ніяким строком не обмежена – якщо протягом шести місяців заявити про своє право на спадщину, то свідоцтво про право на спадщину можна отримувати протягом невизначеного проміжку часу. Це суттєво ускладнює оподаткування спадщини, оскільки подача заяви про її отримання ще не надає спадкодавцю права власності на спадщину, а отже, невизначеним є час сплати зазначеного податку.

Наголошено, що в Україні у правовому аспекті невизначеним залишається питання щодо оцінки майна, дарування якого не підлягає нотаріальному посвідченню. Зазначено, при отриманні в дарунок майна, право власності на яке не підлягає нотаріальному посвідченню також необхідно здійснювати оцінку вартості цього майна. Запропоновано розробити дієвий механізм контролю за даруванням майна.

У підрозділі 3.2 «Шляхи удосконалення правового механізму податку на доходи фізичних осіб, отримані в результаті прийняття у спадщину чи

дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав» проаналізовано норми Податкового кодексу України (статтю 174), в якій закріплюються основні елементи правового механізму такого податку. Вказується, що у зв'язку з подальшим розвитком податкового законодавства зазначений механізм має ряд недоліків, запропоновано шляхи удосконалення цих недоліків. Розроблено напрями удосконалення окремих елементів податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав з урахуванням історичного досвіду справляння подібних платежів.

Вказано, що з появою нових об'єктів права – віртуальних активів, існування та цивільний обіг яких можливі лише в кібер-фізичному просторі з використанням інформаційно-телекомунікаційної мережі Інтернет. Виокремлено особливості віртуальних активів. Констатовано, що на сучасному етапі в цивільному обігу з'явився новий об'єкт – віртуальні активи, які з часом цілком ймовірно можуть стати предметом спадкування чи дарування, запропоновано авторський підхід до порядку справляння з переходу права власності на віртуальні активи податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.

Зазначено, що в квітні 2014 року відбулася тимчасова окупація Російською Федерацією території України – у Донецькій та Луганській областях, Автономної Республіки Крим та міста Севастополь, і з того часу право власності нерухоме майно, що знаходиться на непідконтрольних територіях України, у осіб в ряді випадків є обмеженим – право володіння залишається за власниками, проте правом розпорядження на це майно вони скористатися не можуть. У деяких фізичних осіб на непідконтрольній Україні території залишилися родичі, які померли і залишили майно, яке перейшло у спадщину особам, що проживають на території України. Запропоновано до закінчення Операції об'єднаних сил віднести такі об'єкти до пільгових, ставки податку на доходи фізичних осіб від переходу у власність таких об'єктів в результаті спадкування чи дарування становлять нуль відсотків.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яка полягає в тому, щоб на основі аналізу наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства з'ясувати сутність та особливості правового регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та подарунків, що лягло в основу вироблення ряду обґрунтованих стосовно проблем у зазначеній сфері, а також напрямків їх вирішення. У результаті дослідження сформульовано низку нових теоретичних та практичних положень, основні з них такі:

1. Генезис правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків включає: 1) дореволюційний період, що включає такі етапи: а) з 1649 до 1882 року; б) з 1882 до 1893 року; в) з 1893 до 1905 року; д) з 1905 до 1917 року; 2) радянський період, що включає такі етапи: а) з 1917 до 1923 року; б) з 1923 до 1926 року; в) з 1926 до 1929 року; г) з 1929 до 1942 року; д) з 1942 до 1979 року; е) з 1979 до 1991 року; 3) сучасний період, що включає такі етапи: а) з 1991 до 1993 року; б) з 1993 до 2003 року; в) з 2003 до 2010 року; г) з 2010 до 2017 року; д) з 2017 року дотепер.

На кожному з визначених етапів змінювався правовий механізм справляння платежів зі спадщини та дарунків залежно від економічної та політичної ситуації в країні, розвитку наукової думки і прагнення уряду збільшити надходження до бюджету.

2. Зазначено, що набуття права власності на спадщину чи дарунок є окремою та самостійною умовою формування доходу людини, оскільки спадщина чи дарунки підвищують загальний рівень фінансово-матеріального благополуччя особи. Перехід права власності внаслідок його спадкування чи дарування створює сприятливу нагоду для справляння платежів обов'язкового характеру, чим і користується держава, встановлюючи такі платежі.

В результаті аналізу генезису правового регулювання справляння платежів зі спадщини і дарунків, зазначимо, що при формуванні правового механізму платежів зі спадщини та дарунків необхідно врахувати історичні закономірності, а саме пам'ятати, що: 1) порядок отримання спадщини безпосередньо впливає на сплату платежів зі спадщини та дарунків; 2) високі ставки платежів зі спадщини та дарунків можливі виключно у економічно розвинутій країні, громадяни якої мають значні статки; 3) для запобігання ухиленню від сплати платежів, що справляються зі спадщини, шляхом здійснення дарунків, а платежів, що справляються з дарунків – шляхом укладення фіктивних договорів купівлі-продажу, ставки цих податків доцільно встановлювати в однаковому розмірі; 4) відсутність об'єктивних критеріїв оцінювання майна, що є предметом спадкування чи дарування, призводить до недоотримання бюджетом значних сум, а створення окремих установ, функцією яких є оцінка майна, що переходить у спадщину чи дарунок, вимагає встановлення додаткових платежів за послуги цих установ, які стають додатковим тягарем для платників; 5) забезпечити ефективний зовнішній контроль за обігом рухомого майна при спадкуванні та даруванні майже неможливо; 7) за відсутності у фізичних осіб значних капіталів, застосування градації ставок визначених платежів залежно від ступеня споріднення стає вимушеною необхідністю.

3. Позитивним історичним досвідом, який може бути застосований на сучасному етапі при розробленні правового механізму платежів зі спадщини та дарунків відноситься: 1) об'єднання правових норм щодо оподаткування спадщини і дарунків є цілком доцільним та підтверджується історичним

розвитком цих платежів; 2) для уникнення обходу оподаткування спадщини шляхом здійснення дарунків, а дарунків – шляхом укладення фіктивних договорів купівлі-продажу, ставки цих податків доцільно також встановлювати в однаковому розмірі; 3) дискримінаційний режим оподаткування спадщини та дарунків, що отримувалися нерезидентами, є невірним; 4) доцільним є встановлення неоподаткованого мінімуму та відстрочки (розстрочки) при справлянні платежів зі спадщини та дарунків для захисту малозабезпечених осіб; 4) для уникнення сплати платежів зі спадщини та дарувань шляхом передачі майна у довічне управління необхідно до платників таких платежів відносити і юридичних осіб; 5) з вартості отриманої спадщини чи дарунку повинні вираховуватися певні витрати (понесені у зв'язку з набуттям такого майна, витрати на поховання спадкодавця і т.ін.).

4. Доведено, що і при спадкуванні, і при даруванні загальними умовами формування доходу, що оподатковується є: 1) наявність майна, яке переходить у спадок (дарунок) і належить спадкодавцю (дарувальнику) на праві приватної власності, що повинно підтверджуватися правовстановлюючими документами; 2) підготовка відповідних документів на майно, яке переходить у спадок (дарунок) для оформлення правочину (з визначенням його вартості, складу, зняття з обліку тощо), що вимагає сплати додаткових платежів; 3) прийняття спадкоємцем (обдарованим) майна у спадок (дарунок); 4) оформлення правовстановлюючих документів (свідцтва про спадщину, договору дарування) здійснюється за умови попередньої сплати державного мита або плати за послуги нотаріусів; 5) проведення реєстрації у випадку, якщо у спадщину (дарунок) переходить майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації (за що також сплачується відповідний платіж).

5. Підкреслено, що перехід права власності при спадкуванні чи даруванні майна, крім податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, обтяжується додатковими платежами, пов'язаними з правовим механізмом переходу права власності на майно (парафіскалітетами) – платежами за надання послуг з боку відповідних органів чи осіб (державним митом, платою за послуги нотаріусів, установ, що видають правовстановлюючі документи чи здійснюють реєстрацію права власності, оцінку майна тощо), які запропоновано враховуватися при визначенні бази оподаткування податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав для її зменшення.

6. Дістала подальшого обґрунтування наукова думка про те, що правова природа платежу, який справляється при переході права власності на майно внаслідок його спадкування чи дарування, свідчить про його належність до податків на доходи, а отже цілком обґрунтовано українським законодавцем його віднесено до податку на доходи фізичних осіб.

7. З'ясовано, що в Україні склався такий порядок отримання спадщини, при якому видача свідоцтва про право на спадщину ніяким строком не обмежена – якщо протягом шести місяців заявити про своє право на спадщину, то свідоцтво про право на спадщину можна отримувати протягом невизначеного проміжку часу. Це суттєво ускладнює оподаткування спадщини, оскільки подача заяви про її отримання ще не надає спадкодавцю права власності на спадщину, а отже, невизначеним є час сплати зазначеного податку (з моменту прийняття спадщини чи з моменту отримання права власності на спадщину). Вважаємо, що податок на дохід, отриманий у результаті прийняття у спадщину коштів, майна, майнових чи немайнових прав, необхідно сплачувати з моменту отримання права власності на успадковане майно (отримання спадкоємцем свідоцтва про право на спадщину, а у випадку спадкування нерухомого майна – ще й відповідної державної реєстрації цього майна). До набуття права власності на успадковане майно спадкоємець не повинен сплачувати податок на доходи від спадкування, незважаючи на час прийняття спадщини.

8. Правовий механізм податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав розроблений без урахування історичного досвіду справляння подібних платежів, містить ряд неточностей, обумовлених подальшим розвитком податкового законодавства. Напрямами його удосконалення вважаємо:

- при визначенні об'єкта оподаткування: надати визначення такого об'єкту як доходів від переходу у власність коштів, майна, майнових чи немайнових прав внаслідок їх спадкування або дарування; замість понять «об'єкти нерухомого майна» використовувати поняття «будівлі, об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, земельні ділянки»; замість понять «антикваріат та витвори мистецтва» використовувати поняття «культурні цінності»;

- при визначенні бази оподаткування доцільно: закріпити поняття бази оподаткування як вартості отриманих у спадщину чи дарунок об'єктів з урахуванням понесених витрат, визначених у законодавстві; врахувати витрати спадкодавця (дарувальника), коли у зв'язку з отриманням у спадщину (дарунок) майна, на спадкоємця (обдарованого) покладаються майнові обов'язки (сплатити борги, виконати майнові умови тощо), суми платежів, сплачених у зв'язку з переходом права власності на спадщину чи подароване майно та суми витрат на поховання спадкодавця та догляду за ним під час передсмертної хвороби, при цьому, не враховувати такі витрати у випадку отримання спадкоємцем соціальної допомоги на поховання згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»;

- ставки встановити без урахування ступеню споріднення між спадкоємцем (обдарованим) і спадкодавцем (дарувальником), а пропорційно вартості оподаткованої бази з встановленням неоподаткованого

мінімуму, та відмовитися від підвищених ставок цього податку для платників-нерезидентів та резидентів, що отримують спадщину (дарунки) в інших країнах чи від нерезидентів, як таких, що створюють податкову дискримінацію;

- визначити податковий період цього податку у календарний рік, передбачивши при цьому, що у випадках, коли фізичній особі протягом одного календарного року неодноразово переходить у власність майно в порядку дарування чи спадкування, податковою базою буде загальна вартість майна на підставі усіх нотаріально засвідчених документів (договорів та свідоцтв про спадщину);

- до додаткових пільг зі сплати віднести розстрочку та відстрочку у його сплаті з метою забезпечення прав малозабезпечених осіб.

9. Зазначено, що сучасні технології змушують переоцінити матеріальні активи (об'єкти матеріального світу), поставивши їх в один ряд з нематеріальними – віртуальними активами, що існують в електронній формі. Трансформація цінностей, відносно яких у учасників цивільного обігу виникає інтерес, обумовлена комплексом факторів в умовах переходу до цифрової економіки, фактично обумовила появу нового виду об'єктів цивільних прав – віртуальних активів, які можуть переходити у спадщину чи дарунок, що обумовлює необхідність справляння податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.

З метою справляння податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав запропоновано доповнити об'єкти цього податку віртуальними активами, які розділити на токенизованих активів та криптоактиви.

У зв'язку з цим аргументовано доцільність закріплення у податковому законодавстві визначень: віртуальні активи як цифрового вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати, та яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей, токенизований актив – як вид віртуального активу, що існує виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що є похідною від первинного активу та криптоактивів - вид віртуального активу, що існує виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що не є похідною від первинного активу.

10. Запропоновано до об'єктів, які оподатковуються за пільговою нульовою ставкою податку на доходи, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, віднести майно, розташоване на непідконтрольній Україні території, до закінчення Операції об'єднаних сил.

11. Для удосконалення правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків необхідно: 1) розробити дієвий механізм контролю за даруванням майна, право власності на яке не підлягає ні державній реєстрації, ні нотаріальному посвідченню; 2) передбачити оподаткування юридичних осіб у випадку отримання ними спадщини чи дарунків.

12. З метою вдосконалення правового механізму податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав, доцільно внести зміни до Податкового кодексу України, а саме:

- доповнити статтю 14 такими поняттями: «віртуальним активом є цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати, та яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей»; «токенізований актив – вид віртуального активу, що існує виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що є похідною від первинного активу»; «криптоактив – вид віртуального активу, що існує виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що не є похідною від первинного активу»;

- до статті 174 внести такі зміни:

- об'єкт податку є доходи від переходу у власність коштів, майна, майнових чи немайнових прав внаслідок їх спадкування або дарування, що пропонуємо закріпити у ст. 174 Податкового кодексу України.

1) пункт 174.1 викласти в такій редакції:

До об'єктів відносяться:

а) будівлі, об'єкти житлової та нежитлової нерухомості, земельні ділянки);

б) об'єкти рухомого майна:

- культурні цінності;

- транспортні засоби та приладдя до них

- природні дорогоцінні каміння чи дорогоцінні метали, прикраси з використанням дорогоцінних металів та/або природного дорогоцінного каміння;

в) готівкові кошти, цінні папери, корпоративні права, інтелектуальна (промислова) власність або право на отримання доходу від неї, майнові та немайнові права.

г) сума страхового відшкодування (страхових виплат) за страховими договорами, а також сума, що зберігається відповідно на пенсійному депозитному рахунку, накопичувальному пенсійному рахунку, індивідуальному пенсійному рахунку спадкодавця - учасника накопичувальної системи пенсійного забезпечення;

г) готівка або кошти, що зберігаються на рахунках спадкодавця, відкритих у банківських і небанківських фінансових установах, у тому числі

депозитні (ощадні), іпотечні сертифікати, сертифікати фонду операцій з нерухомістю.

д) віртуальні активи (токенизовані активи та крипто активи);

2) пункт 174.1 доповнити підпунктом 174.1.1, де закріпити, що:

- базою податку на доходи фізичних осіб від переходу у власність майна, майнових чи немайнових прав можна вважати вартість отриманих у спадщину чи дарунок об'єктів з урахуванням понесених витрат, визначених у законодавстві.

- до витрат, що вираховуються з вартості отриманих у спадщину чи дарунок об'єктів відносяться: витрати спадкодавця (дарувальника), коли у зв'язку з отриманням у спадщину (дарунок) майна, на спадкоємця (обдарованого) покладаються майнові обов'язки (сплатити борги, виконати майнові умови тощо); суми витрат на поховання спадкодавця та догляду за ним під час передсмертної хвороби, при цьому, не враховувати такі витрати у випадку отримання спадкоємцем соціальної допомоги на поховання згідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування»; суми платежів, сплачених у зв'язку з переходом права власності на спадщину чи подароване майно;

У випадках, коли фізичній особі протягом одного календарного року неодноразово переходить у власність майно в порядку дарування чи спадкування, податковою базою податку на доходи фізичних осіб від переходу у власність майна, майнових чи немайнових прав в результаті спадкування чи дарування буде загальна вартість майна на підставі усіх нотаріально засвідчених документів (договорів та свідоцтв про спадщину)

3) пункт 172.2 викласти в такій редакції:

- ставки податку встановлюються пропорційно вартості оподаткованої бази з встановленням неоподаткованого мінімуму, який дорівнює десятикратному розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня податкового року;

- за нульовою ставкою оподатковується майно, що переходить у спадщину, розташоване на непідконтрольній Україні території, до закінчення Операції об'єднаних сил

- при сплаті податку платникам надається розстрочка та відстрочка;

4) пункт 174.2.3 виключити;

5) доповнити пунктом 174.6, де зазначити:

- податковий періодом цього податку є календарний рік. У випадках, коли фізичній особі протягом одного календарного року неодноразово переходить у власність майно в порядку дарування чи спадкування, податковою базою буде загальна вартість майна на підставі усіх нотаріально засвідчених документів (договорів та свідоцтв про спадщину).

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Савченко С.В. Зарубіжний досвід застосування податку на спадщину та можливості його використання в Україні / С.В.Савченко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України. 2011. - № 4. С. 228-233.
2. Савченко С.В. Місце платежів, що пов'язані з оподаткуванням спадщини та дарунків, у системі загальнообов'язкових платежів / Савченко С.В. // Наше право. 2012. № 2. Ч.1. С. 183-187.
3. Савченко С.В. Об'єднання норм щодо оподаткування спадщини і дарунків в одній статті Податкового кодексу України: випадковість чи закономірність? / С.В. Савченко // Наше право . 2011. № 4. Ч. 3 С. 115-120.
4. Савченко С.В. Отримання спадщини та дарунку як умова формування доходу, що оподатковується / С.В. Савченко/ Савченко С.В. // Право і державне управління . 2012. № 2 (7). С. 87-93.
5. Савченко С.В. Проблеми оцінки майна при визначенні податку на доходи, отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав / Савченко С.В. // Європейські перспективи . 2012. № 2. Ч. 1. С. 200-204.
6. Савченко С.В. До характеристики додаткових елементів обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків. Юридична наука. 2020. №1. С. 189-195
7. Савченко С.В. До характеристики механізму сплати платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків. Юридична наука. 2020. №2. С. 166-171.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

8. Савченко С.В. Система платежів, пов'язаних з отриманням спадщини та дарунків (за законодавством України) / Савченко С.В. // Україна в євроінтеграційних процесах : XVII міжн. наук.-прак. конф., 18-19 лютого 2012 р. : Проблеми державного будівництва в Україні. № 20. К. : Київський міжнародний університет, 2012. Т. 1. С. 158-160.
9. Савченко С.В. Відповідальність за порушення законів з питань оподаткування прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав / Савченко С.В. // Законодавство України: проблеми та перспективи : Зб. наук.пр. Всеукр. наук. практ. Конф / Київський ун-т права НАН України; [редкол. : Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька О.В. та інш.]. К.: Вид-во Європейського університету, 2012. С. 214-216.
10. Савченко С.В. До питання контролю за сплатою податку на доходи, що отримані в результаті прийняття у спадщину чи дарунок

коштів, майна, майнових чи немайнових прав / Савченко С.В. // Молодий будівничий України № 32 : у 2-х томах: тези доповідей XVII міжнародної молодіжної науково-практичної конференції «Європейський шлях розвитку України: плани і реалії» 7-8 квітня 2012 року / Київ : Київський міжнародний університет, 2012. Т. 1 С. 276-277.

11. Савченко С.В. Платник податків, як елемент механізму сплати платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків. Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 19–20 червня 2020 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 81–84.

АНОТАЦІЇ

Савченко С.В. Правове регулювання обов'язкових платежів, що пов'язані з отриманням спадщини та дарунків – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право (081 – Право). – Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, 2021.

Дисертаційне дослідження присвячено з'ясуванню сутності та особливостей правового регулювання обов'язкових платежів зі спадщини та подарунків. У дисертаційній роботі наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, яке полягає в тому, щоб спираючись на аналіз наукових здобутків вітчизняних вчених та норм чинного законодавства, з'ясувати сутність та особливості правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків, на основі чого розробити пропозиції та рекомендації, спрямовані на покращення відповідного нормативно-правового забезпечення.

Здійснено історико-правовий аналіз розвитку правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків, на дореволюційному етапі. Розкрито генезис правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків, у радянський період. Оцінено стан нормативно-правового регулювання справляння платежів зі спадщини та дарунків в Україні на сучасному етапі. Охарактеризовано перехід права власності на майно при його спадкуванні та даруванні як підстава для справляння платежів. З'ясовано правову природу платежів зі спадщини та дарунків. Встановлено порядок сплати платежів зі спадщини та дарунків. Окреслено шляхи удосконалення правового механізму податку на доходи фізичних осіб, отримані у результаті прийняття у спадщину чи дарунок коштів, майна, майнових чи немайнових прав.

Ключові слова: обов'язковий платіж, податок, збір, спадщина, дарунок, генезис, дореволюційні часи, радянський період, механізм, нормативно-

правове регулювання, формування доходу, оподаткування, податкове законодавство.

АННОТАЦІЯ

Савченко С.В. Правовое регулирование обязательных платежей, связанных с получением наследства и подарков - *Квалификационная научный труд на правах рукописи.*

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 - административное право и процесс; финансовое право, информационное право (081 - право). - Харьковский национальный университет внутренних дел. - Харьков, 2021.

Диссертационное исследование посвящено выяснению сущности и особенностей правового регулирования обязательных платежей с наследства и подарков. В диссертационной работе проведено теоретическое обобщение и новое решение научной задачи, которая заключается в том, чтобы опираясь на анализ научных достижений отечественных ученых и норм действующего законодательства, выяснить сущность и особенности правового регулирования взимания платежей по наследству и подарков, на основе чего разработать предложения и рекомендации, направленные на улучшение соответствующего нормативно-правового обеспечения.

Осуществлен историко-правовой анализ развития правового регулирования взимания платежей с наследства и подарков на дореволюционном этапе. Раскрыто генезис правового регулирования взимания платежей с наследства и подарков в советский период. Оценено состояние нормативно-правового регулирования взимания платежей с наследства и подарков в Украине на современном этапе. Охарактеризованы переход права собственности на имущество при его наследовании и дарении как основание для взимания платежей. Выяснено правовую природу платежей по наследству и подарков. Установлен порядок уплаты платежей по наследству и подарков. Определены пути совершенствования правового механизма налога на доходы физических лиц, полученные в результате принятия в наследство или подарок средств, имущества, имущественных или неимущественных прав.

Ключевые слова: обязательный платеж, налог, сбор, наследство, дар, генезис, дореволюционные времена, советский период, механизм, нормативно-правовое регулирование, формирование дохода, налогообложения, налоговое законодательство.

ABSTRACT

Savchenko S.V. Legal Regulation of Compulsory Payments, Related to the Receipt of Inheritance and Gifts. – Qualifying research paper printed as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Legal Sciences (Doctor of Philosophy) in specialty 12.00.07 – “Administrative Law and Procedure; Financial Law; Informative Law” (081 – Law). – Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, 2021.

The thesis paper deals with the definition of the nature and features of the legal regulation of compulsory payments, related to the receipt of inheritance and gifts. This thesis paper shows theoretical generalization and new scientific task solution, which is to define the nature and features of legal regulation of compulsory payments, related to the receipt of inheritance and gifts, based on the review of native scholarly views and current legislation, and to develop proposals and recommendations, aimed to improve the relevant regulatory and legal support.

A historical and legal analysis of the development of payments, related to the receipt of inheritance and gifts, in the pre-revolutionary period has been made. The genesis of payments, related to the receipt of inheritance and gifts, in the Soviet period has been defined. The current state of legal regulation of compulsory payments, related to the receipt of inheritance and gifts, in Ukraine has been assessed. The receipt of inheritance and gift, as a condition of income generation, has been characterized. The mechanism of the reimbursement of payments, related to the receipt of inheritance and gifts, has been clarified. The place of payments, related to the receipt of inheritance and gifts, in the system of compulsory payments, has been established. The range and features of the main elements of the compulsory payments, related to the receipt of inheritance and gifts, have been defined. The additional elements of the obligatory payments, related to the receipt of inheritance and gifts, have been described.

Keywords: compulsory payment, tax, fee, inheritance, gift, genesis, pre-revolutionary periods, the Soviet period, mechanism, regulatory and legal regulation, income generation, taxation, tax legislation.